

Peruspalveluministeri Susanna Huovinen
Sosiaali- ja terveysministeriö

ASIA: Psykologisen työterveyshuollon käytännön kehittämistoimet

Ihmisten työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen on keskeinen yhteiskunnallinen tavoite. Asia on polttavan tärkeä sekä kansanterveyden että kansantalouden näkökulmasta. Kun halutaan pidentää työuria, tulee vahvistaa ihmisten työkykyä sekä vähentää sairauspoissaoloja ja ennenaikaista eläkkeelle siirtymistä.

Tällä hetkellä neljännes sairauslomista kirjoitetaan psykologisten tekijöiden perusteella, ja vuonna 2013 työkyvyttömyyseläkettä saaneilla 40 prosentilla kohdalla perusteena oli psyykinen ongelma.

Työterveyshuolto on avainasemassa työhyvinvoinnin edistämisessä. Työelämässä tulee kiinnittää aiempaa enemmän huomiota ihmisten psykologiseen työ- ja toimintakykyyn.

Tämän johdosta ehdotamme harkittavaksi seuraavia toimia:

1. Työterveyspsykologien tekemä työyhteisötyö

Työterveyslain 1383/2001 mukaan hyvään työterveyshuoltokäytäntöön kuuluu työyhteisön tasolla tehtävä työ. Tämän kanssa ristiriidassa on se, että työterveyshuollossa tehtävä työpaikkatason psykologinen työ jätetään usein ilman Kelan korvauksia. Tämä asettaa tarpeettomia esteitä sille, että ihmisten työterveyttä edistettäisiin työpaikoilla ja työyhteisöissä siten kuin laki tarkoittaa.

Suomen Psykologiliitto esittää, että

- muodostetaan STM:n, Kelan, Työterveyslaitoksen sekä Psykologiliiton edustajista koostuva työryhmä. Työryhmän tehtäväksi annettaisiin psykologien tekemän työyhteisötyön Kela-korvausten kriteerit, jotka palvelevat mahdollisimman hyvin työurien pidentämistä.

2. Työterveyspsykologien antaman yksilöllisen tuen vahvistaminen

Tavallisimmat sairauspoissaoloja aiheuttavat syyt ovat ihmisten reaktiot vaikeisiin työ- ja elämäntilanteisiin sekä niihin liittyvä huoli, ahdistus tai masennus. Työntekijöille tarjottavat psykologin vastaanotokäynnit ovat tehokas väline vähentää sairauspoissaoloja ja estää ongelmien kasautumista. Tällä hetkellä Kela rajoittaa korvattavien yksilökäyntien määrän kolmeen, poikkeustilanteissa viiteen tapaamiseen. Näin vähäinen käyntimäärä on sairauspoissaolojen estämisen ja ongelmien kärjistyksen kannalta riittämätön.

Suomen Psykologiliitto esittää, että

- Kelan korvaamien työterveyspsykologin käyntien raja nostetaan Kelan omalla ohjeella 15 käyntiin. Ratkaisu olisi linjassa tuoreen eläkeratkaisun sisältämän ehdotuksen kanssa. Sen mukaan psykoterapeuttisia käyntejä ryhdytään korvaamaan sairausvakuutuksesta 15 käyntikertaan asti.

3. Työterveyspsykologien asema työterveyshuollossa

Työterveyshuoltolakia 1383/2001 säädettäessä haluttiin määrätietoisesti siirtää työterveyshuollon työn painopistettä psykososiaalisten kuormitustekijöiden huomioimisen ja vähentämisen suuntaan.

Lain sisältämä henkilöstön jako kahteen kategoriaan - työterveyshuollon ammattihenkilöihin (työterveyslääkärit ja -hoitajat) ja asiantuntijoihin - (mm. työterveyspsykologit) ei käytännössä palvele lain tarkoitusta.

Tämän jaon seurauksena työterveyshuollon asiakkaat eivät voi olla suoraan yhteydessä työterveyspsykologiin, vaan "asiantuntijan käyttö" on mahdollista vain, mikäli lääkäri tai hoitaja niin määrää.

Osin marginaalisesta asemasta lainsäädännössä lienee seurausta myös se, että psykologit eivät ole edustettuina STM:n ja Kelan työterveyshuollon toimintaa ohjaavissa keskeisissä toimielimissä. Tämä haittaa psykologisen tiedon hyödyntämistä työurien pidentämisessä.

Suomen Psykologiliitto esittää, että

- STM:ssä ryhdytään toimiin työterveyshuoltolain muuttamiseksi niin, että työterveyspsykologit määritellään työterveyshuollon ammattihenkilöiksi. Samoin esitetään, että työterveyspsykologit saavat edustuksen mainittuihin STM:n ja Kelan toimielimiin.

Ehdotuksen taloudelliset vaikutukset:

Tällä hetkellä työterveyspsykologien osuus Kelan noin 300 miljoonan työterveyshuollon toiminnan korvauksista on vain muutamia miljoonia eli prosentin luokkaa. Mainittujen ehdotusten kustannusvaikutukset ovat työterveyshuollon kokonaisuudessa vähäisiä.

Ehdotusten toteuttamisen terveysvaikutukset olisivat mittavia - samoin positiiviset taloudelliset vaikutukset, jos ja kun ehdotettujen toimien tulokset olisivat myönteisiä. Työterveyslaitoksen arvion mukaan työkyvyttömyyden kustannukset ovat vuositasolla noin 10 miljardia euroa. Se on kestävämmän suuri summa. Sitä voidaan alentaa vain parantamalla ihmisten työ- ja toimintakykyä.

Helsingissä 3.11.2014

Kunnioittaen,

Tuomo Tikkanen
Erikoispsykologi, PsL
Puheenjohtaja
Suomen Psykologiliitto